

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ В ІНШОМОВНІЙ ОСВІТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

THE FORMATIVE ASSESSMENT IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Статтю присвячено одній з актуальних проблем іншомовної освіти молодших школярів – організації та проведення формувального оцінювання. Враховуючи сучасні тенденції щодо впровадження формувального оцінювання в іншомовну освіту молодших школярів, розроблено й обґрунтовано положення методики його реалізації. Першою складовою методики формувального оцінювання є визначення об'єктивних та зрозумілих для учнів початкових класів навчальних цілей щодо вивчення іноземної мови на кожному уроці. Поставлені цілі виступають бажаними результатами навчання та надають чітке уявлення про необхідність оволодіння мовними, мовленнєвими компетентностями. Зазначені цілі запропоновано формулювати за принципом SMART-цілей. Усвідомлення учнем смислу навчальної цілі мотивує його навчальну діяльність та спрямовує дитину на досягнення визначеної мети. Другою складовою методики формувального оцінювання виступає ефективний зворотний зв'язок, який забезпечує керування процесом навчання іноземної мови та реалізується через застосування спеціально відібраних технік формувального оцінювання. Наступний складник методики формувального оцінювання в іншомовній початковій освіті – забезпечення активної участі учнів у процесі оволодіння іноземною мовою. Активізація навчання забезпечується за рахунок спеціальної організації навчального матеріалу, концентрації навчання та мовленнєвого матеріалу, використання специфічних методів і прийомів навчання, а також за рахунок мобілізації, більш продуктивного використання потенційних можливостей учителя й учня та їх взаємодії у навчальному процесі. Розроблення та обговорення критеріїв формувального оцінювання із залученням учнів визначено як ще одну складову методики. Наявність чітких критеріїв робить процедуру оцінювання прозорою і зрозумілою для всіх суб'єктів освітнього процесу. Укладання критеріїв спільно з учнями сприяє їх позитивному ставленню до процесу оцінювання. Критерії формувального оцінювання формулюються на основі вимог до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначених Державним стандартом початкової освіти і очікуваних результатів, зазначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти. Наступне положення методики формувального оцінювання передбачає можливість і вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність, їхню здатність до рефлексії, самооцінювання, взаємооцінювання. Спеціально відібрані прийоми, які застосовуються на уроках іноземної мови, сприяють формуванню такої здатності молодших школярів. Останнім складником методики організації формувального оцінювання є корегування вчителем спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання. Формувальне оцінювання уможливує відстеження вчителем процесу просування учня до навчальних цілей, корегування освітнього процесу, а учневі забезпечує усвідомлення відповідальності за самоосвіту.

Ключові слова: методика формувального оцінювання навчальних досягнень здобувачів іншомовної початкової освіти, рефлексія, самооцінювання, взаємооцінювання.

The article is devoted to one of the actual problems of primary school students' foreign language education, to formative assessment. Taking into consideration modern trends concerning formative assessment implementation into primary school students' foreign language education, the positions of its methodology were developed and substantiated. The first component of the formative assessment methodology is the definition of objective and understandable for primary school students' educational targets as regards foreign language learning at every lesson. The defined goals are considered to be the expected learning results and give the clear idea of the necessity to gain linguistic and communicative competence. The aims are recommended to be formulated as SMART-goals. Students' awareness of the educational goal motivates the learning activity and directs a child to achieve the defined target. The second component of the formative assessment methodology is the effective feedback providing foreign language process control and implemented by means of specifically selected formative assessment techniques. The next component of the formative assessment methodology is providing active acquiring of primary school students' communicative competence. Specific organization of educational material, concentration of learning and speech material, usage of peculiar teaching techniques, mobilizing more productive teacher's and students' potentials and their interaction in education ensure learning activation. The development and discussion of the formative assessment criteria involving students is defined as another component of the methodology. The clear criteria make the evaluation procedure transparent and understandable for all the participants of educational process. Creating the criteria by a teacher together with students promotes their positive attitude to evaluation process. The formative assessment criteria are formulated according to the compulsory educational results and primary school students' competences set out in State standard of primary education and in compliance with the expected results defined in the educational program of secondary school. The next position of the formative assessment methodology implies students' possibility and skills to analyze their educational activity, their ability to reflection, self-evaluation, mutual evaluation. Specifically selected techniques, used at English lessons, facilitate such abilities. The last component of the formative assessment methodology is the correction of the approaches taking into account the evaluation results by a teacher and students. The formative assessment enables a teacher's monitoring of students' advance to educational goals, correcting educational process and maintaining students' awareness of self-education responsibility.

Key words: formative assessment methodology of primary school students' foreign language education, reflection, self-evaluation, mutual evaluation.

УДК 371.315:37 (09)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/35.5>

Кміть О.В.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри мов і методики
їх викладання
Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

Постановка проблеми в загальному вигляді.

В умовах реформування системи початкової освіти в Україні відбувається приведення цілей, змісту, підходів, технологій навчання молодших школярів та методів контролю й оцінювання їхніх навчальних досягнень до відповідності з вимогами сучасного суспільства. В основу підходу до оцінювання в Новій українській школі (далі – НУШ) взято два його види: оцінювання результатів навчання молодших школярів, або підсумкове оцінювання, яке проводиться в кінці теми, в кінці семестру та року, й оцінювання прогресу учнів у навчанні, яке має назву – формувальне оцінювання, що здійснюється під час поточного навчання. Формувальне й підсумкове оцінювання підпорядковані різним цілям: підсумкове оцінювання має на меті оцінити якість навчальних досягнень, формувальне – підвищити їх якість. За результатами формувального оцінювання відстежується особистісний розвиток дитини та перебіг опанування нею навчального досвіду як основи компетентності. Таке оцінювання дає змогу досягти кількох цілей: вибудувати індивідуальну траєкторію розвитку учнів; оцінити або визначити досягнення дітей на кожному з етапів освітнього процесу; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; мотивувати учнів до прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, відсутність побоювання помилитися, переконання у своїх можливостях і здібностях [1]. В описаних умовах проблема дослідження методики формувального оцінювання, зокрема в іншомовній освіті молодших школярів, набуває важливого значення та створює нагальну потребу її вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов у закладах загальної середньої освіти досліджується багатьма вченими. Зокрема, ними висвітлюються такі її аспекти: критерії оцінювання (В.А. Бабюк, Н.Г. Вартанова, М.Я. Креєр); види оцінювання (І.О. Зимня, В.О. Кокота, О.О. Коломінова, Р.П. Мільруд, С.Ю. Ніколаєва, О.П. Петрашук, J. Alderson, A. Palmer, J. Woller); критеріальне оцінювання (Е.А. Безукладников, А.А. Вертьянова, Б.А. Жигальов, О.О. Коваленко, А.А. Красноторова, Б.О. Крузе); альтернативні методи оцінювання (М.В. Клименко, Ю.Е. Лавриш, А.В. Матієнко, З.М. Никитенко, Ю.І. Семенова, О.А. Сухенко, J. Brown, T. Dikli, J. Herman, T. Hudson, S. Worley); компетентнісний підхід в оцінюванні (О. Л. Башманівський, О. В. Каданер, М.В. Коваленко, О.В. Пашкевич, Т.К. Полонська). Також розв'язанню зазначеної проблеми присвячено низку нормативних документів щодо реформування системи початкової освіти в Україні. Згідно з концепцією НУШ молодші школярі опановують компетентнісне навчання. Це означає, що

учні початкової школи замість запам'ятовування інформації оволодівають компетентностями, тобто навчаються через практику та вивчають те, що знадобиться у житті. Таке навчання іноземної мови передбачає набуття учнями іншомовної комунікативної компетентності. Рівень навчальних досягнень в опануванні іншомовної освіти здобувачів у 1–2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню, у 3–4 – формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню [1; 2, с. 94–95; 4, с. 57–65].

Державним стандартом початкової освіти та наказом МОН України № 924 від 20 серпня 2018 року рекомендовано впроваджувати формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів, яке дозволяє оцінити компетентності й поступ школяра [3].

У рамках загальної мети основними цілями формувального оцінювання є такі: порівняння наявного рівня сформованості компетентності з очікуваними результатами; оцінювання є частиною процесу навчання і розглядається як серія дій, а не одноразовий захід; постійне оцінювання дає змогу учням удосконалювати власні знання і демонструвати цей прогрес під час подальшого оцінювання; процес оцінювання дає можливість виявити дітей, які можуть потребувати додаткової підтримки в освітньому процесі внаслідок різних обставин – порушень психофізичного розвитку, інших соціальних та економічних чинників; результати оцінювання можуть визначати необхідність продовження чи зміни у підходах до методів викладання. Якщо результати оцінювання демонструють низький рівень досягнення очікуваних результатів для більшості учнів, методи викладання переглядаються; результати оцінювання є актуальною інформацією для обговорення її з батьками дитини під час індивідуальних зустрічей. Батьки можуть побачити прогрес у розвитку дитини, оволодіння тими чи іншими компетентностями, обговорити види навчальної діяльності, які вони можуть здійснювати в домашніх умовах; оцінювання може використовуватися учнями для визначення сфер, які потребують поліпшення знань чи вмінь і допомагають їм краще підготуватися до наступного оцінювання у цій сфері [2, с. 94].

Згідно з рекомендаціями МОН України у сучасній школі вчителі використовують автентичне оцінювання, що здійснюється у процесі навчання дітей і охоплює такі форми і методи оцінювання, як спостереження, ведення записів, надання зворотного зв'язку, портфоліо та інші. Такий підхід до оцінювання суттєво відрізняється від традиційного, де вчителі повністю покладаються на контрольні завдання для того, щоб отримати необхідну інформацію про дитину. Записи спостережень у класі, записи життєвих випадків, портфоліо зі зразками дитячих робіт, опитувальники батьків

та інтерв'ю з батьками – все це забезпечує вагомий джерела для оцінювання прогресу дітей у школі. За допомогою спостережень та індивідуалізованого оцінювання вчителі враховують індивідуальні відмінності дітей відповідно до загальних етапів дитячого розвитку. Спостереження за розвитком дитини дають можливість для вчителя внести зміни до навчального плану відповідно до індивідуальних особливостей дітей та індивідуалізувати навчальні заняття. Результати спостережень є інформацією, якою вчитель може поділитися з батьками, інформуючи їх про розвиток дітей. Для того щоб учителю легше було визначитися, за чим саме спостерігати, розроблено форму спостереження за розвитком дітей 6–10-річного віку, яку використовують вчителі, працюючи за програмою «Крок за кроком» [2, с. 96-103; 3].

Для здійснення формувального оцінювання робочою групою МОН розроблено «Свідоцтво досягнень учня». Воно потрібне для того, щоб дати батькам і учням зрозумілий та структурований зворотний зв'язок про те, що відбувалося протягом навчального року чи семестру. У першій частині свідоцтва вчитель оцінюватиме так звані соціальні компетентності. Наприклад, чи дитина була активною на уроці, чи ставила запитання про щось нове і незрозуміле, чи виявляла самостійність у роботі, чи була доброзичливою до інших і вирішувала конфлікти мирним шляхом. У другій частині компетентності оцінюються попредметно. Проте навчальні досягнення сформульовано, виходячи не з кількості помилок чи негативної оцінки досягнень учня, а виходячи з його моделей поведінки і процесу навчання. В 1–2 класах оцінювання в обох частинах буде описовим. У 3–4 класах для оцінювання предметів використовуються бали. У кінці свідоцтва є поле для рекомендацій учителя, в якому він може написати, що потрібно робити дитині для покращення результатів. Нижче є поле для зворотного зв'язку батьків. Вони отримують два екземпляри свідоцтва – один залишають собі, інший – повертають до школи. Саме в другому екземплярі вони можуть вказати свої побажання [3].

Проведений аналіз наукових досліджень та чинних нормативних документів щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів свідчить про те, що зазначені матеріали містять загальні рекомендації та не висвітлюють проблему методики формувального оцінювання при вивченні предмету «Іноземна мова» у початкових класах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Отже не вирішеними залишаються наведені нижче частини загальної проблеми методики формувального оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової іншомовної освіти:

- формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів початкових класів навчальних цілей щодо вивчення іноземної мови на кожному уроці;
- створення ефективного зворотного зв'язку в процесі оволодіння іншомовним спілкуванням;
- забезпечення активної участі учнів в опануванні іншомовного спілкування;
- визначення критеріїв оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів;
- забезпечення можливості й уміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність;
- корегування вчителем спільно з учнями підходів до навчання іноземної мови з урахуванням результатів оцінювання.

Мета статті полягає у розробленні та визначенні положень методики реалізації формувального оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової іншомовної освіти.

Виклад основного матеріалу. Контролю та оцінюванню навчальних досягнень молодших школярів в оволодінні іншомовним спілкуванням в умовах НУШ властиві такі особливості: здійснення контролю на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження індивідуального розвитку учня у процесі навчання іноземної мови; здатність контролю забезпечувати управління навчальним процесом через зворотний зв'язок; формувальний характер контролю та оцінювання; автентичність контролю та оцінювання; здатність контролю забезпечувати вчителя достовірною інформацією про рівень оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю молодших школярів; об'єктивність формувального і підсумкового контролю та оцінювання; використання вербальної та бальної форм оцінювання; здатність сприяти формуванню самоконтролю, саморефлексії й самооцінювання учня [5, с. 61; 6, с. 64].

Формувальне оцінювання – це інтерактивне оцінювання прогресу молодших школярів в опануванні іншомовним спілкуванням, що дає змогу вчителю визначати потреби учнів та відповідним чином адаптувати процес навчання. Оцінювання стає формувальним за наявності в освітньому процесі певних складових, мета яких цілеспрямовано та якісно формувати результат, розкриваючи процес його досягнення.

Першою складовою методики формувального оцінювання є визначення об'єктивних та зрозумілих для учнів початкових класів навчальних цілей щодо вивчення іноземної мови на кожному уроці. Поставлені цілі виступають бажаними результатами навчання та надають чітке уявлення про необхідність оволодіння мовними, мовленнєвими компетентностями. Зазначені цілі можуть формулюватися за принципом SMART-цілей.

SMART – це абревіатура англійських слів, що вказують на характеристики навчальної цілі.

S-Specific. Ціль повинна бути чіткою, точною, конкретною, такою, що не допускає подвійного трактування. M-Measurable. Ціль повинна бути вимірною, що передбачає наявність кількісних та якісних критеріїв, досягнувши які можна бути переконаним у досягненні мети. A-Achievable. Ціль повинна бути досяжною з урахуванням зовнішніх можливостей та ризиків, а також ресурсів, які має вчитель і учні. R-Relevant. Ціль повинна бути відповідною до ситуації, що змінюється. T-Time-bound. Ціль повинна бути визначена в часі та мати часові обмеження для її досягнення. Для того щоб цілі стали зрозумілими учням, необхідно сформулювати та озвучити їх мовою доступною дітям. Діяльність молодшого школяра стане мотивованою та цілеспрямованою, коли він усвідомить смисл навчальної цілі. Щоб учень сформулював та присвоїв собі мету, його необхідно поставити у ситуацію, в якій він відчує дефіцит своїх знань. У такому випадку мета бути сприйматися ним як проблема [7, с. 113–115]. Нижче наводяться прийоми постановки цілей на уроках англійської мови у початкових класах.

Приєм 1. Мозковий штурм.

Учням пропонується заповнити кластер або пригадати як можна більше слів-асоціацій за темою. Всі слова, які називають школярі, записуються на дошці. Після того, як учні нададуть відповіді, ставиться запитання: «Що ви хотіли б дізнатися за цією темою?». Після цього дітям пропонується сформулювати тему та цілі уроку.

Приєм 2. Тема – запитання – план.

Тема уроку формулюється у вигляді запитання. Учням необхідно розробити план дій, щоб відповісти на поставлене запитання. Діти висувують багато думок. Далі учні формулюють тему та цілі уроку.

Приклад 1. Ви хочете дізнатися як виглядає кімната Саймона (однокласника, казкового героя)? Як це зробити? 1. Подивитися на малюнок. 2. Прислухати розповідь про кімнату. 3. Прочитати текст. 4. Розпитати співрозмовника.

Приєм 3. Ситуація яскравої плями.

Серед багатьох однотипних предметів, слів, цифр, букв, фігур один елемент виділено кольором або розміром. Через зорове сприйняття увага концентрується на виділеному предметі. Наприклад, пропонуються слова: I, He, My, You, We. Слово «My» виділено кольором. Учні разом визначають причину виокремлення та спільності запропонованого. Далі формулюються тема та цілі уроку.

Приклад 2.

Ситуація яскравої плями

We		He
You	My	I
They		It

Сформульовану мету або завдання необхідно записати на дошці. У кінці уроку необхідно повернутися до цього запису та запропонувати учням не лише проаналізувати, що їм вдалося зробити на уроці, але й побачити, чи досягли вони цілі. У залежності від результатів пропонується домашнє завдання [7, с. 118].

Другою складовою методики формування оцінювання виступає ефективний зворотний зв'язок. Зворотний зв'язок діє у двох напрямках: на учителя і на учня. Зворотний зв'язок, що діє у напрямі до вчителя, несе йому інформацію про рівень успішності учнів. Вчитель аналізує цю інформацію на предмет наявності недоліків, проводить діагностику відхилень у володінні іншомовною комунікативною компетентністю, виявляє ступінь відповідності обраної стратегії і тактики навчання реальним потребам. Це дає можливість своєчасно оцінити методичну ситуацію і внести необхідні коригуючі зміни щодо добору прийомів, способів і методів навчання, відбору вправ, визначення режиму і тривалості їх виконання, послідовності організації всієї навчальної роботи з учнями. Зворотний зв'язок у напрямі до учнів дає їм інформацію про успішність їх навчальної діяльності з оволодіння іноземною мовою. Така інформація дозволяє учням здійснювати самооцінку досягнень в опануванні іншомовного спілкування і планувати свою подальшу навчальну діяльність [8, с. 156].

Для здійснення ефективного зворотного зв'язку, для вимірювання рівня засвоєння навчального матеріалу, поступу учня у процесі пізнання використовуються різні техніки формування оцінювання. Розглянемо окремі з них, які вважаються доцільними для застосування на уроках англійської мови в початкових класах.

«Світлофор». Під час опитування учні піднімають «світлофор» – картки червоною або зеленою стороною до педагога, сигналізуючи про свою готовність до відповіді або ставлення до певного матеріалу тощо (пасивність неможлива; учень змушений кожного разу оцінити свої знання чи продемонструвати ставлення).

«Квітова галявина». Вчитель малює на дошці (ватмані) галявину з квітів, над кожною квіткою – етап уроку чи завдання, які були запропоновані під час уроку. Перед кожною дитиною – метелик, якого вони мають прикріпити на ту квітку, який вид діяльності йому сподобався (вразив, захопив, запам'ятався тощо) найбільше.

«Піца». На малюнку із зображенням піци (на ватмані) та написаними твердженнями «Мені зрозуміло все, про що говорив учитель», «Мені було цікаво на цьому уроці», «Інформація була новою для мене», «Мені подобається тут і я чекаю наступних уроків» учні ставлять чотири цятки – біля кожного твердження. Правило таке: чим ближче цятка до середини «піци», тим більше вони згодні з твердженням.

«Асоціації». Учні пишуть свої асоціації, пов'язані з темою, що вивчається (наприклад, «Школа та шкільне життя»), на невеликому аркуші паперу або на дошці, тим самим повторюючи засвоєний лексичний матеріал, а також застосовуючи його у процесі вивчення нової теми. Якщо, у 1-му класі ця тема асоціюється зі словами *a pen, a pencil, a book, a bag, a pencil-box* тощо, які учні можуть просто озвучувати, то в 4-му класі лексика розширюється й ускладнюється: *an eraser, a ruler, a copybook, glue, a school uniform, a favourite subject, a classmate, English, Ukrainian, German, French, Music, Math, Art* тощо.

«Сортування». Учні пропонуються слова з різних тем у довільному порядку (наприклад: *desk, school, flat, sister, dog, hobby, bed, friend* тощо). Вони мають розподілити їх за окремими темами, озвучити або написати (теми: «Школа», «Родина», «Відпочинок», «Помешкання»).

«Знаю-Цікавлюсь-Дізнався/лась». Учні пропонуються заповнити відповідну таблицю: у першому стовпчику записати те, що вони знають з теми, у другому – що хотіли б дізнатися, у третьому – відзначити, чи були з'ясовані питання/моменти, які їх цікавили.

«Шкала». На полях зошита учень/учениця креслить шкалу і відзначає хрестиком (+) рівень виконання, на його/її думку, роботи: внизу – не впорався/впоралась; посередині – впорався/впоралась, але виникли проблеми; вгорі – усе вийшло. Під час перевірки вчитель обводить хрестик, якщо погоджується з оцінкою учня/учениці, або малює свій, якщо не згоден [9, с. 227-228].

Наступна складова методики формувального оцінювання в іншомовній початковій освіті – забезпечення активної участі учнів у процесі оволодіння іноземною мовою. Активізація – це процес, спрямований на досягнення стану активності особистості та збереження цього стану протягом всього уроку. Активізація навчання забезпечується за рахунок спеціальної організації навчального матеріалу, концентрації навчання та мовленнєвого матеріалу, використання специфічних методів і прийомів навчання, а також за рахунок мобілізації, більш продуктивного використання потенційних можливостей учителя й учня та їх взаємодії у навчальному процесі. Одним з важливих напрямків активізації навчання виступає систематична робота із засобами наочності. В такому випадку активізація навчання забезпечується в результаті: а) відтворення засобами наочності (кіно-, відеофільми) мовленнєвого середовища; б) найбільш повної реалізації дидактичного принципу наочності у процесі занять; в) максимального використання аналітичних комунікативних здібностей учителя й учня, більш повної мобілізації їх внутрішніх резервів; г) створення сприятливих умов для контролю

за мовленнєвими навичками та вміннями, що формуються, а також самоконтролю [10, с. 45].

Ще однією складовою методики формувального оцінювання виступає розробка та обговорення критеріїв із залученням учнів. Практика показує, що наявність чітких критеріїв робить процедуру оцінювання прозорою і зрозумілою для всіх суб'єктів освітнього процесу. Укладання критеріїв спільно з учнями сприяє їх позитивному ставленню до процесу оцінювання. Критерії, розроблені для формувального оцінювання мають відображати те, що заявлено в навчальних цілях. Важливим є ознайомлення учнів із критеріями до початку виконання завдання, а також представлення критеріїв у вигляді градації – опису різних рівнів досягнення очікуваного результату. Чим конкретніше сформульовані критерії, тим зрозумілішою для учнів є діяльність щодо успішного виконання завдання.

Орієнтирами для визначення критеріїв формувального оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти і очікувані результати, зазначені в освітній програмі закладу загальної середньої освіти [3].

Методика формувального оцінювання передбачає можливість і вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність. Варто зазначити, що здатність до персональної (автономної) рефлексії в дітей молодшого шкільного віку є достатньо обмеженою, але можливості для її розвитку актуалізуються у груповій формі. Тому для розвитку рефлексії доцільно використовувати різні прийоми, зокрема: «Східці успіху», «Ключові слова», «Потяг», «Букет настрою», «Кластер», «Сінквейн» тощо. Продемонструємо прийом рефлексії у формі сінквейна – вірша, що складається з п'яти рядків, написаного за певними правилами. Лаконічність форми цього прийому розвиває здатність резюмувати інформацію, висловлювати думку декількома значущими словами і короткими висловами. Сінквейн допомагає визначити ступінь засвоєння вивченого матеріалу з певної теми. Його можна пропонувати як індивідуальне самостійне завдання, так і для роботи в парах. Основні правила написання сінквейна: перший рядок – назва теми одним словом (зазвичай іменником); другий – опис теми двома словами (як правило, прикметниками); третій – опис дії трьома словами (дієсловами); четвертий – фраза з 4-х слів, що показує ставлення учнів до теми (або почуття однією фразою); п'ятий – висновок (як правило, синонім першого слова). Наприклад: 1. Hobby (Улюблене заняття). 2. Interesting, favourite (Цікавий, улюблений). 3. To collect, to play, to read (Колекціонувати, гратися, читати). 4. It makes me popular (Це зробило мене популярним). 5. Free time (Вільний час) [9, с. 231-232].

Новий формат оцінювання також передбачає обов'язкове залучення дитини та вироблення в неї здатності до самооцінювання. Учні мають навчатися самооцінюванню для того, щоб бачити мету навчання й досягати успіху. Самооцінювання передує оцінюванню роботи вчителем. Із метою формування адекватного самостійного оцінювання застосовується порівняння двох самооцінок: прогностичної та ретроспективної. Водночас самооцінювання передбачає не лише оцінювання учнем власної роботи, але й визначення проблем і способів їх вирішення.

Самооцінювання є альтернативним способом оцінювання навчальних досягнень, невід'ємним умінням сучасного учня у процесі пізнання й самопізнання. Самооцінювання може здійснюватися на різних етапах навчальної діяльності – як на етапі планування виконання навчального завдання (вироблення критеріїв оцінки), так і по завершенні його виконання (оцінювання учнем власної роботи за виробленими критеріями). Популярним прийомом самооцінювання, що передбачає розвиток навичок критичного мислення учнів, є «BLOB Tree»/Дерево Блоба/Дерево з чоловічками. Перед учнями ставиться завдання оцінити свої знання з певного лексичного чи граматичного матеріалу та позначити себе на «BLOB Tree». Водночас вони мають пояснити, чому «помістили» себе на тій чи іншій висоті (гілці) цього дерева. У процесі пояснення кожна дитина зможе виявити свої знання або недоліки з вивченої лексики чи граматики, а також намітити шляхи їх усунення. Разом з учителем учні мають можливість прийти до спільної думки щодо необхідності повторення того чи іншого навчального матеріалу перед опрацюванням нового [9, с. 232–233].

На уроках іноземної мови учнів доцільно також залучати до взаємооцінювання, що є елементом формувального оцінювання. Водночас варто формувати в них уміння коректно висловлювати свою думку про результат роботи однокласника/однокласниці, давати поради щодо його покращення. Проведення взаємооцінювання активізує навчання, формує здатність учнів до комунікації, сприяє розвитку критичного мислення, навчає аргументовано висловлювати свої судження й адекватно ставитися до зауважень і рекомендацій інших. Так, працюючи попарно, учні можуть оцінювати роботу один одного за допомогою прикметників і прислівників, які добираються вчителем з урахуванням вікових особливостей учнів. Це, зокрема, такі слова: 1) прикметники: wise, bright, modern, capable, diligent, reflective, painstaking, confident, dynamic, efficient, willing, etc.; 2) прислівники: well, fast, quickly, slowly, quietly, easily, etc. [7, с. 232–233].

Останнім складником методики організації формувального оцінювання є коригування вчителем спільно з учнями підходів до навчання з урахуван-

ням результатів оцінювання. Формувальне оцінювання уможливорює відстеження вчителем процесу просування учня до навчальних цілей, корегування навчального процесу, а учневі – усвідомлення більш високої відповідальності за самоосвіту.

Висновки. Представлені у статті положення методики формувального оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової іншомовної освіти відображають способи її ефективної реалізації. Всі складові розробленої методики позитивно впливають на освітній процес та мотивують молодших школярів до навчання, саморозвитку, самонавчання й оцінювальної самостійності, яка виражається у готовності особистості активно і свідомо контролювати та оцінювати свою діяльність. Формувальне оцінювання дозволяє забезпечити прозорість процесу оцінювання, досягнення комплексних результатів навчання. Активне застосування сучасними педагогами методики формувального оцінювання є одним із ключових чинників якісної іншомовної початкової освіти. Перспективу подальших розвідок ми вбачаємо в дослідженні сучасних технік формувального оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов у закладах загальної середньої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи: ухвалено рішенням колегії МОН України 27.10.2016 р. Урядовий портал: єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. Київ, 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacom-pressed.pdf> (дата звернення: 08.04.2020).
2. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / za zag. red. N.M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
3. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі : Наказ М-ва освіти і науки України від 20 серпня 2018 р. № 924. МОН України : офіц. сайт. Київ, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/924.pdf> (дата звернення: 16.04.2020).
4. Ключева Т.М. Особливості формувального оцінювання в умовах Нової української школи. *Таврійський вісник освіти*. 2018. № 4. С. 57–65.
5. Кміть О.В. Контрольно-оцінювальна компетентність майбутнього вчителя іноземних мов початкових класів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 9 (165). 2020. С. 58–64.
6. Кміть О.В. Пріоритетні тенденції англomовної початкової освіти в контексті концепції «Нова українська школа». *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2018. Вип. 156. С. 62–65.
7. Буланова В.А. Приёмы целеполагания на уроке английского языка. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2017. Т. 33. С. 113–118. URL: <http://e-koncept.ru/2017/771198.htm>.

8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

9. Полонська Т.К. Оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи з іноземних мов у кон-

тексті компетентнісного підходу. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 224–237.

10. Кміть О.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: конспект лекцій для студентів спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізації Іноземна мова (англійська), освітній ступінь-магістр. Чернігів : ЧНПУ, 2017. 117 с.